

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **S. M.**, zast. JUDr. Milanem Janíčkem, advokátem, se sídlem Slovanská 21, Šumperk, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 12. 2008, č. j. 38 Cad 15/2005 - 115,

t a k t o :

- I. JUDr. Milan Janíček, advokát, který byl ustanoven zástupcem žalobce usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2008, č. j. 38 Cad 15/2005 - 80, **se zprošťuje** povinnosti zastupovat žalobce.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Zástupci žalobce JUDr. Milanu Janíčkoví, advokátu **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2600 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 24. 6. 2008, č. j. 38 Cad 15/2005 - 80, ustanovil zástupcem žalobce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2005, č. j. KUOK/9881/05/OSV-DS/7025/SD-80, JUDr. Milana Janíčka, advokáta. Kasační stížnost proti tomuto usnesení Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 27. 8. 2008, č. j. 4 Ads 115/2008 – 106.

Podáním ze dne 6. 10. 2008 žalobce požádal soud, aby „zrušil JUDr. Milan Janíček“ a aby mu ustanovil JUDr. Víta Vohánku, který jej „v této věci zastupuje u soudu“. Krajský soud

v Ostravě usnesením ze dne 15. 12. 2008, č. j. 38 Cad 15/2005 - 115, žádost žalobce o změnu advokáta JUDr. Milana Janíčka zamítl. V odůvodnění soud uvedl, že žalobce svou žádost nijak neodůvodnil a nekonkretizoval, soud proto tento návrh jako nedůvodný zamítl.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost, požadoval zrušení napadeného usnesení a ustanovení JUDr. Víta Vohánky, advokáta.

Dne 17. 2. 2009 byl spis krajského soudu předložen Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti.

Dne 18. 2. 2009 byla Nejvyššímu správnímu soudu doručena žádost JUDr. Milana Janíčka, advokáta o zrušení zastupování, neboť žalobce s ním odmítá spolupracovat, nedůvěřuje mu, neposkytuje mu potřebnou součinnost, dává nevhodné pokyny a trvá na nich, ačkoliv jejich realizace je proti jeho vlastním zájmům.

V podání ze dne 26. 2. 2009 žalobce opětovně požádal o zrušení ustanovení JUDr. Milana Janíčka, advokáta jeho zástupcem, neboť jej údajně podvedl a nesplnil jeho závazný pokyn.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval žádostí ustanoveného zástupce o zrušení zastupování; tato žádost byla podána v průběhu řízení o kasační stížnosti a soudu doručena po předložení spisu Nejvyššímu správnímu soudu, jenž o ní proto musí rozhodnout.

Podle § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, *advokát je oprávněn odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb, popřípadě požádat o zrušení ustanovení či požádat Komoru o určení jiného advokáta (§ 18 odst. 2), dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Advokát je oprávněn takto postupovat také tehdy, pokud klient přes poučení advokátem o tom, že jeho pokyny jsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem (§ 16 odst. 1), trvá na tom, aby advokát přesto postupoval podle těchto pokynů.*

Z obdobných hledisek je nutno nahlížet i na vztah mezi soudem ustanoveným advokátem a účastníkem řízení, jemuž byl ustanoven. Ustanovený advokát tedy může požádat soud o zproštění povinnosti účastníka řízení zastupovat a svou žádost musí patřičně zdůvodnit. Soud poté zkoumá, zda došlo k narušení nezbytné důvěry mezi ním a účastníkem řízení, jehož zastupuje, případně poskytuje-li účastník potřebnou součinnost, či trvá-li na pokynech, které jsou v rozporu s právními předpisy.

V projednávané věci Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel požaduje výměnu ustanoveného zástupce za JUDr. Víta Vohánku, advokáta. Samotná tato skutečnost by ke zproštění JUDr. Milana Janíčka, advokáta povinnosti stěžovatele zastupovat nepostačovala. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu totiž *právo na ustanovení zástupce (§ 35 odst. 7 s. ř. s.) není právem na ustanovení konkrétní osoby, kterou navrhovatel v návrhu označuje* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 - 25, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1372/2007, www.nssoud.cz).

Z obsahu podání stěžovatele i jemu ustanoveného zástupce však jednoznačně vyplývá, že důvěra mezi stěžovatelem a jeho zástupcem byla narušena. Stěžovatel dále svému zástupci neposkytuje dostatečnou součinnost, pouze mu udílí pokyny, jejichž plnění neodpovídá zájmům stěžovatele, a na těchto pokynech trvá.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu v dané situaci nelze JUDr. Milana Janíčka, advokáta nutit, aby stěžovatele nadále zastupoval, proto soud vyhověl jeho žádosti a tímto rozhodnutím jej zprostil povinnosti stěžovatele zastupovat. S ohledem na shora popsané důvody nemůže JUDr. Milan Janíček, advokát stěžovatele v této věci nadále zastupovat, toto rozhodnutí se proto vztahuje i na probíhající řízení o žalobě vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 38 Cad 15/2005.

Nejvyšší správní soud následně zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek § 102 a § 104 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Přestože doručením tohoto rozhodnutí účastníkům řízení nabude právní moci výrok o zproštění JUDr. Milana Janíčka, advokáta povinnosti zastupovat stěžovatele v tomto řízení i v řízení před krajským soudem vedeném pod sp. zn. 38 Cad 15/2005, je podle názoru Nejvyššího správního soudu nezbytné rozhodnout o podané kasační stížnosti, byť tato směřuje proti usnesení, jímž krajský soud zamítl žádost o změnu advokáta JUDr. Milana Janíčka.

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že toto řízení o kasační stížnosti je specifické tím, že stěžovatel je zastoupen pravomocně ustanoveným advokátem (výrok o jeho zproštění povinnosti stěžovatele zastupovat nabude právní moci až doručením tohoto rozsudku), z podání stěžovatele však zřetelně vyplývá, že tímto advokátem zastoupen být nechce. V takové situaci je namístě připustit, aby stěžovatel sám, ač je omezen ve způsobilosti k právním úkonům a ve smyslu § 33 odst. 3 s. ř. s. nemá procesní způsobilost, podal kasační stížnost a přednesl své námítky proti rozhodnutí, jímž krajský soud zamítl jeho žádost o změnu ustanoveného advokáta. Vzhledem k povaze předmětu řízení, jímž je rozhodnutí o zamítnutí žádosti o změnu zástupce, jakož i vzhledem k rozsahu omezení stěžovatele ve způsobilosti k právním úkonům (stěžovatel je schopen samostatně činit veškeré právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovněprávní), nebrání podle názoru Nejvyššího správního soudu projednání kasační stížnosti stěžovatele ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s., ani § 33 odst. 3 téhož zákona.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že stěžovatel usnesení krajského soudu napadl z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle kterého lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v této věci již rozhodoval o kasační stížnosti, která směřovala proti usnesení, jímž byl stěžovatel pro řízení o žalobě ustanoven zástupcem JUDr. Milan Janíček, advokát. Ve zmíněném rozsudku č. j. 4 Ads 115/2008 - 106, ze dne 27. 8. 2008, Nejvyšší správní soud vycházel z toho, že právo na ustanovení zástupce není právem na ustanovení konkrétní osoby, kterou návrhováte v návrhu označuje. Od tohoto právního názoru se Nejvyšší správní soud nemíní odchýlit ani v tomto rozsudku.

Podle § 35 odst. 8 (dříve odst. 7) první věta s. ř. s. *navrhovatelí* (v tomto případě stěžovateli v řízení o žalobě), *u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

Smyslem tohoto ustanovení je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která by jinak měla být osvobozena od soudních poplatků a u níž je takové ochrany třeba, neboť jen tak lze v kvalifikovaných případech (za splnění § 35 odst. 8 s. ř. s.) dostat zásadě rovnosti, jež se promítá v zákonem výslovně vyjádřené zásadě rovného postavení účastníků řízení podle § 36 odst. 1 s. ř. s.

Má-li být tímto ustanovením založeno konkrétní subjektivní právo stěžovatele na odborné zastoupení osobou s právníkým vzděláním v řízení před soudem, pak toto právo je toliko právem na zástupce, jímž může být i advokát, nikoli však právem na konkrétního zástupce, kterého osoba navrhuje ustanovení zástupce ve svém návrhu označuje. Ustanovil-li krajský soud stěžovateli zástupce z řad advokátů působících v blízkosti bydliště stěžovatele a v obvodu tohoto soudu, pak tento důvod nepovýšil nad žádné stěžovatelovo subjektivní právo ani nad žádný jeho právem chráněný zájem.

Konkrétní náplň povinností, jež JUDr. Milanu Janíčkoví, advokátu přineslo usnesení o jeho ustanovení zástupcem stěžovatele, je závislá na aktuálních potřebách, které po dobu trvání takového zastoupení vyplynou jak z přímých pokynů stěžovatele, tak ze strany soudu, a přitom budou záviset na procesním vývoji sporu.

V případě soudního sporu, kde je zástupce soudem ustanoven, probíhá komunikace právního zástupce se soudem zpravidla bezprostředně, není tedy zcela nezbytné, aby zástupce vždy komunikoval se zastoupeným v rozsahu a způsobem odpovídajícím představám stěžovatele. Činnost ustanoveného zástupce je vykonávána průběžně, povinnost k činnosti nastupuje často automaticky, bez dalšího výslovného pokynu ze strany zastoupeného či třetí osoby. Stěžovateli tento stav zajišťuje určitý stupeň právního komfortu, jehož se mu dostává prostřednictvím jistoty, že je správa jeho právních záležitostí v konkrétním soudním sporu trvale svěřena do rukou jeho zástupce.

Za tohoto stavu, uváží-li soud, že v rámci zastoupení stěžovatele přichází v úvahu nahlížení do soudního spisu (případně i do správního spisu, pokud nachází u tohoto soudu), možná následná procesní reakce ustanoveného zástupce vůči soudu, účast na jednání soudu, apod., pak není řešením nelogickým ustanovit stěžovateli zástupce z obvodu soudu, který řízení vede, navíc z okolí místa bydliště stěžovatele. Jde zároveň o řešení, jež nenaráží na žádnou ze základních zásad, jichž je třeba při rozhodování o této otázce šetřit, a není v rozporu ani se žádným ustanovením procesního předpisu, kterým je řízení před krajským soudem ovládáno (soudní řád správní).

Pokud jde o pokyn, jenž ustanovený advokát podle tvrzení stěžovatele nesplnil, Nejvyšší správní soud podotýká, že stěžovatel tento pokyn udělil až dne 14. 1. 2009, a jeho namítané nesplnění proto nemůže mít žádný vliv na správnost napadeného usnesení vydaného dne 15. 12. 2008.

Po prostudování tzv. závazného pokynu Nejvyšší správní soud shledal, že stěžovatel po ustanoveném zástupci požadoval, aby v jiných věcech, kde jej zastupuje, soudu předložil doplnění žalob obsahující dokumenty, které s projednávanými věcmi nesouvisí, žádost o spojení věcí, žádost o úhradu nemajetkové a majetkové újmy a žádost o provedení důkazu správními

spisy. Stěžovatel dále požadoval, aby mu ustanovený zástupce zaslal kopii doplnění žaloby dříve, než je odešle na soud. Podle názoru Nejvyššího správního soudu nelze ustanovenému zástupci vytýkat, že v doplnění žaloby uvedl jiné skutečnosti, neboť jako odborník posoudil potřebnost doplňovaných údajů jinak, než laik stěžovatel. Ustanovený zástupce se nikterak nezpronevěřil svým povinnostem ani účelu, pro který byl stěžovateli ustanoven. Kopii doplnění žaloby stěžovateli zaslal, jeho tzv. závazný pokyn tedy v nezbytném rozsahu splnil a současně stěžovateli umožnil, aby své doplnění žaloby soudu předložil sám.

Po ustanoveném zástupci rozhodně nelze požadovat, aby svým podpisem zaštitil tvrzení, žádosti či návrhy, které se mu z hlediska jeho odbornosti jeví nesprávné, zbytečné či irelevantní (zaslání nesouvisejících dokumentů, nadbytečná žádost o provedení důkazu správními spisy, ve správním soudnictví neprojednatelná žádost o úhradu újmy a žádost o spojení věcí, o němž soud rozhoduje i bez návrhu a výlučně podle svého uvážení). Kasační námitka nesplnění tzv. závazného pokynu uděleného stěžovatelem proto není důvodná.

Tvrzení, že jej ustanovený zástupce podvedl, stěžovatel nijak nespécifikoval ani nedoložil. Nejvyšší správní soud se jím proto dále nezabýval.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že kasační námitky nejsou důvodné, kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nebyl prokázán, a proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 12. 2008, č. j. 38 Cad 15/2005 - 115, jako nedůvodnou zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití ustanovení § 120 téhož zákona. Protože úspěšnému žalovanému v tomto stádiu řízení žádné náklady nevznikly a stěžovatel v řízení nebyl úspěšný, bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud tímto rozsudkem současně zprostil JUDr. Milana Janíčka, advokáta povinnosti stěžovatele zastupovat, musí zároveň určit jeho odměnu za úkony právní služby, které tento advokát v dosavadním řízení stěžovateli poskytl. Odměna za právní služby realizované v řízení o žalobě byla stanovena za dva úkony ve výši 1000 Kč podle § 9 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a písemné podání soudu týkající se věci samé podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) této vyhlášky) a režijní paušál podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve výši 300 Kč za každý úkon. Z obsahu spisu Nejvyšší správní soud nezjistil žádný úkon advokáta v řízení o kasační stížnosti, což je logickým vyústěním toho, že kasační stížností bylo napadeno usnesení o zamítnutí žádosti o změnu advokáta. Zástupci stěžovatele bude vyplacena částka ve výši 2600 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. března 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu